

Emma Isabell Angell Pedersen

Hjelpetiltak i arbeidet med foreldrekonflikter

Bacheloroppgave i Barnevern

Mai 2024



Emma Isabell Angell Pedersen

Hjelpetiltak i arbeidet med foreldrekonflikter

Bacheloroppgave i Barnevern
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Institutt for sosialt arbeid

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er foreldrekonflikter. Oppgaven har undersøkt hvilke hjelpetiltak barnevernstjenesten kan tilby for å bedre situasjonen for familier med foreldrekonflikter, og hvordan samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret kan forbedres.

Foreldrekonflikter rundt foreldreansvar, barnets bosted og/eller samvær kan bli komplisert når konflikten påvirker barnets utvikling og helse negativt. Barnevernstjenesten har ansvar for at barn og unge vokser opp under trygge vilkår, men kan ikke bestemme avtaler om foreldreansvar, barnets bosted og samvær da dette faller under et annet lovverk. Det er familievernkontoret som arbeider med mekling etter dette lovverket, og som kan bistå foreldrene i å komme frem til avtaler.

Barnevernstjenesten ser ikke ut til å ha hjelpetiltak spesifikt rettet mot foreldrekonflikter, slik som enkelte kurs familievernkontoret tilbyr. Hjelpetiltakene familieråd og råd og veiledning kan ha en positiv effekt når det kommer til familiekonflikter. Tiltakene er frivillige og forutsetter at foreldrene gir samtykke.

Samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret kan bli hindret av mangel på kunnskap om den andre tjenesten, mangel på samarbeidsstrukturer og at tjenestene har forskjellige logikker. Informantene har kommet med forslag på hva de tenker kan fremme et godt samarbeid mellom tjenestene, slik som felles deltakelse på forebyggende arenaer, felles fagdager, utvikling av gruppetilbud i fellesskap og hospitering hos den andre tjenesten (Samsonsens et al., 2022). Ansatte i tjenestene har også hatt gode erfaringer med at den andre tjenesten er involvert i arbeid hos egen tjeneste når sakene omhandler begge lovverk (Sørli, 2012).

Abstract

The theme for this thesis is parental conflicts. The thesis has looked into which measures the child welfare services can offer to better the situation for families with parental conflicts, and how the cooperation between the child welfare services and the family welfare office can be improved.

Parental conflicts regarding parental responsibility, the child's place of residence and/or visitation can get complicated when the conflict negatively affect the child's development and health. The child welfare services have a responsibility to ensure that children and youth grow up under safe terms, but cannot decide agreements about parental responsibility, the child's place of residence and visitation as these falls under another legislation. It is the family welfare office that works with mediation after this legislation, and who can aid the parents to reach agreements.

The child welfare service does not appear to have measures specifically targeted for parental conflicts, as some of the courses the family welfare office offers. The measures family group conferencing and advice and guidance can have a positive effect when it comes to parental conflicts. The measures are voluntary and requires that the parents give their consent.

Cooperation between the child welfare service and the family welfare office can be hindered by the lack of knowledge about the other service, lack of cooperation structures and that the services have different logics. The informants have come up with their own suggestion on what they think could further a good cooperation between the services, such as joint participation at preventative arenas, joint professional days, development of group measures together and secondment with the other service (Samsonsen et al., 2022). Employees in the services also had good experiences with involving the other service in their own work when the cases dealt with both legislations (Sørli, 2012).

Innhold

1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Fra tema til problemstilling	4
1.3 Avgrensning og formål	5
1.4 Oppgavens disposisjon	5
2.0 Kunnskapsgrunnlag	5
2.1 Barnevernstjenesten	5
2.2 Familievernkontoret	6
2.3 Lovverk	8
2.3.1 Barneloven	8
2.3.2 Forholdet mellom barnevernsloven og barneloven	10
3.0 Fremgangsmåte	11
3.1 Inklusjonskriterier	11
4.0 Funn	12
4.1 Krevende arbeid	12
4.2 Barnet i konflikten	13
4.3 Ulike tiltak	14
4.4 Samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret	16
5.0 Drøfting	19
5.1 Komplekst og utfordrende arbeid	19
5.2 Hjelpetiltak ved foreldrekonflikter	20
5.2.1 Samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret	23
6.0 Konklusjon	25
6.1 Hvilke hjelpetiltak kan barnevernstjenesten tilby for å bedre situasjonen for familier med foreldrekonflikter?	25
6.2 Hvordan kan samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret forbedres?	26
6.3 Videre arbeid	27
7.0 Litteraturliste	28

1.0 Innledning

Det ble i 2022 sendt 10 453 bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten angående konflikter i hjemmet og mellom foreldre. 3933 av bekymringsmeldingene omhandlet konflikt mellom foreldre som ikke bor sammen (Statistisk sentralbyrå, 2024b). Det var 7716 barn under 18 år som opplevde at foreldrene skilte seg i 2022 (Statistisk sentralbyrå, 2024a) og ytterligere 6858 barn under 16 år som opplevde at samboerskapet til foreldrene tok slutt (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet [Bufdir], u.å.-f). Skilsmisser og brudd av samboerskap kan føre til store endringer for familien, og det kan oppstå konflikter om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og/eller samvær.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Foreldrekonflikter var et tema jeg fikk interesse for under praksis i barnevernstjenesten. Jeg fikk oppleve hvordan et tiltaksteam i barnevernstjenesten arbeider med disse sakene, og hvordan arbeidet med sakene kan være utfordrende for de ansatte. Flere av sakene jeg fulgte hadde foreldrekonflikt som hovedtema eller underliggende tema. Konfliktnivået i sakene var høyt nok til at to eller flere familieveiledere på tiltaksteamet fulgte sakene, og veiledet foreldrene individuelt. Under veiledningene hadde foreldrene større fokus på konflikten seg i mellom, enn å finne løsninger på situasjonen for barnets beste. Enkelte hadde også fokus på temaer hvor barnevernstjenesten ikke har mandat til å løse konflikten, slik som samvær og barnebidrag, og hadde tidligere vært i kontakt med familievernkontoret. Foreldrene ga uttrykk for at de ikke kom fram til løsninger på familievernkontoret, og at de ikke hadde troen på at å gå tilbake til familievernkontoret ville hjelpe situasjonen.

Når jeg spurte rundt etter litteratur om arbeid med foreldrekonflikter opplevde jeg at de ansatte selv manglet litteratur på temaet. Dette gjorde at jeg videre ble nysgjerrig på hvordan barnevernstjenesten skal jobbe med foreldrekonflikt og hva barnevernstjenesten kan gjøre for å hjelpe familiene.

1.2 Fra tema til problemstilling

Foreldrekonflikter er et omfattende tema og å finne en problemstilling tok tid. Interessen i temaet kom som nevnt på bakgrunn av egne erfaringer i praksis. Gjennom litteratursøket og lesing av relevant litteratur kom jeg frem til to spørsmål jeg ønsket å utforske videre:

- *Hvilke hjelpetiltak kan barnevernstjenesten tilby for å bedre situasjonen for familier med foreldrekonflikter?*

- *Hvordan kan samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret forbedres?*

Spørsmålet om samarbeid mellom tjenestene er relevant for å se om et bedre samarbeid kan være et tiltak som gjør at familien får et mer helhetlig tilbud om hjelp til å løse konflikten. Fordeling av samvær og barnets bosted kan ofte være temaer i foreldrenes konflikter og er utenfor barnevernstjenestens mandat. Temaene faller innenfor familievernkontorets mandat og lovverk, og ikke barnevernstjenesten og barnevernloven. Siden samarbeidet mellom tjenestene skal bli sett på som et tiltak for å bedre foreldrekonflikter, blir problemstillingen i denne oppgaven det førstnevnte spørsmålet jeg ønsket å utforske:

- *Hvilke hjelpetiltak kan barnevernstjenesten tilby for å bedre situasjonen for familier med foreldrekonflikter?*

1.3 Avgrensning og formål

Det vil i denne oppgaven bli fokusert på konflikter mellom foreldre som ikke bor sammen og hvor konflikten går utover omsorgssituasjonen for felles barn. Temaet for foreldrekonfliktene i barnevernssakene vil i oppgaven være foreldreansvar, barnets bosted og samvær.

Formålet med oppgaven er å se på hvilke hjelpetiltak barnevernstjenesten kan tilby for å bedre familiekonflikter, og om et godt samarbeid med familievernkontoret kan bidra til å bedre konflikten.

1.4 Oppgavens disposisjon

Oppgaven er videre delt inn i fem temaer. Først vil det bli sett på tidligere kunnskap om barnevernstjenesten og familievernkontoret, samt lovverkene de jobber etter. Videre blir det redegjort for fremgangsmåten jeg har brukt for å finne litteratur som utgjør grunnlaget for oppgaven. Funnene vil bli gjennomgått før de drøftes. Til slutt blir det gjennomgått hva jeg har kommet frem til i oppgaven og mulig videre arbeid med temaet.

2.0 Kunnskapsgrunnlag

2.1 Barnevernstjenesten

Barnevernstjenesten arbeider ut fra lov barnevernsloven, og skal «sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid» (2021, § 1-1). Barnevernstjenesten er det kommunale nivået av barnevernet som har ansvar for bekymringsmeldinger, undersøkelser, hjelpetiltak og

oppfølging. På det statlige nivået har Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) ansvar for drift av institusjoner og skal hjelpe kommunene med rekruttering og formidling av fosterhjem (Bufdir, u.å.-c). Bufetat har også ansvaret for familievernet som jeg vil gå dypere inn på senere. Når barnevernstjenesten mottar en bekymringsmelding, skal den gjennomgå og vurderes innen en uke. Det skal bli startet en undersøkelse dersom «det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å iverksette tiltak etter loven» (barnevernsloven, 2021, § 2-2). Hjelpetiltak tilbys i hovedsak frivillig, men det kan være nødvendig å pålegge familier hjelpetiltak. Barnevernstjenesten kan ikke ta denne avgjørelsen, og det er barneverns- og helsenemnda som kan vedta pålegg om hjelpetiltak etter barnevernloven § 3-4 (2021). Dersom barnets situasjon er såpass alvorlig at det krever akuttvedtak, kan barnevernstjenesten og lederen i barnevernstjenesten vedta dem. Akuttvedtakene faller bort etter en bestemt tid basert på hvilke akuttvedtak som fattes. Barnevernstjenesten skal sende begjæring til barneverns- og helsenemnda innen vedtaket faller bort dersom de vurderer at det er behov for videre tiltak (barnevernloven, 2021, §§ 4-1 til 4-5). Barneverns- og helsenemnda kan fatte vedtak dersom foreldrene og barnet ikke samtykker, og det er nødvendig for barnets situasjon. Vedtak om omsorgsovertakelse og plassering i barnevernsinstitusjon uten samtykke er eksempler på saker barnevernstjenesten kan fremme til barneverns- og helsenemnda. Barnevernstjenesten skal faglig begrunne valget for å fremme sak og hvorfor det er til barnets beste.

Det kan være skremmende for familier å komme i kontakt med barnevernstjenesten på grunn av makten barnevernstjenesten har. Et prinsipp i barnevernsarbeidet er det mildeste inngreps prinsipp, som vil si at arbeidet ikke skal være mer belastende for familien enn nødvendig. Undersøkelser skal gjennomføres grundig for å belyse den fulle omsorgssituasjonen for barnet, men så skånsomt som mulig (barnevernsloven, 2021, § 2-2 tredje ledd). Dersom det er behov for hjelpetiltak skal det ikke være mer inngripende enn nødvendig (barnevernsloven, 2021, § 1-5 andre ledd). Videre forteller barnevernsloven § 1-3 (2021) at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved arbeidet og vurderinger som tas. Hva som er barnets beste vil være individuelt for hver enkelt familie og barn. Barn har rett til medvirkning jf. barnevernloven § 1-4, og barnets mening rundt egen situasjon skal i stor grad bli tatt med i vurderingen av barnets beste.

2.2 Familievernkontoret

Familievernkontorloven § 1 (1997) omhandler hvilke oppgaver familievernkontoret skal utføre. En av oppgavene til familievernkontoret er mekling etter lov om ekteskap § 26 og

barneloven § 51. Fagfeltet til familievernkontoret er familierelaterte problemer. Ved vansker, kriser eller konflikter i familien skal familievernkontoret gi et tilbud om rådgivning og behandling (familievernkontorloven, 1997, § 1 første ledd). Tilbudet gis til hele familien og det er tilbud om samtaler og veiledning til både foreldre og barn. En kan bli henvist til familievernkontoret fra andre instanser, men det er ikke nødvendig og familier kan selv ta kontakt og bestille time.

Familievernkontoret har opplysningsplikt til barnevernstjenesten og skal sende bekymringsmelding dersom det blir oppdaget forhold ved familiens situasjon som kan føre til tiltak fra barnevernstjenesten (familievernkontorloven, 1997, § 10). Taushetsplikten er ikke et hinder for å sende bekymrings melding:

- a. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,
- b. når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling,
- c. når det er grunn til å tro at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,
- d. når et barn har vist alvorlige atferdsvansker ved å begå alvorlige eller gjentatte lovbrudd, ved problematisk bruk av rusmidler, eller ved å ha vist annen form for utpreget normløs atferd,
- e. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.
(familievernkontorloven, 1997, § 10 annet ledd bokstav a til e).

Dersom barnevernstjenesten pålegger familievernkontoret å gi opplysninger i samsvar med barnevernsloven § 13-4, har familievernkontoret plikt til å gi opplysningene (familievernkontorloven, 1997, § 10 tredje ledd).

Familievernkontoret er i motsetning til barnevernstjenesten et frivillig tilbud, med unntak av obligatorisk meklings ved skilsmisser og brudd av samboerskap hvor foreldrene har felles barn under 16 år.

2.3 Lovverk

Det er tidligere gjennomgått barnevernstjenestens oppgaver og lovverk. Videre vil det bli sett nærmere på barnelovens bestemmelser rundt foreldreansvar, barnets bosted og samvær, og forholdet mellom barnevernsloven og barneloven.

2.3.1 Barneloven

Barneloven viser hvordan foreldreansvaret for felles barn i hovedsak deles mellom begge foreldrene, men en kan i tilfeller bli enige om at bare den ene forelder skal ha foreldreansvar. Det skiller mellom om foreldrene er eller har vært gift, eller om de ikke har vært gift. Videre blir det skilt mellom om foreldrene er samboere eller ikke. I utgangspunktet har alle foreldre felles foreldreansvar for sine barn. Moren til barnet kan gi beskjed til folkeregistermyndighetene om at hun ønsker foreldreansvar alene, dersom hun og far ikke bor sammen. Faren kan gi beskjed om at han ikke ønsker å ha felles foreldreansvar. Foreldreansvaret vil ved slike beskjeder til folkeregistermyndighetene føre til at moren får foreldreansvar alene. Dersom foreldrene flytter fra hverandre, separeres eller skiller seg, kan de avtale om de skal fortsette å ha felles foreldreansvar eller om den ene forelder skal ha foreldreansvar alene (barneloven, 1981, § 34-35). For foreldre som går fra hverandre hvis de har vært samboere eller gift, er det obligatorisk med mekling hos familievernkontoret eller annen godkjent mekler dersom felles barn er under 16 år. Dette vil bli utdypet senere i oppgaven. Barneloven § 30 forteller hva foreldreansvaret innebærer:

Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som §§ 31 til 33 set. Har foreldra sams foreldreansvar, skal dei ta avgjerdene saman.

Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov.

Dei som har foreldreansvaret, er skyldige til å gje barnet forsvarleg oppseding og forsyting. Dei skal syte for at barnet får utdanning etter evne og givnad.

Barnet må ikkje bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare. Dette gjeld òg når valden brukast som ledd i oppsedinga av barnet. Bruk av vald og skremmande eller plagsam framferd eller annan omsynslaus åtferd overfor barnet er forbode.

Om retten til å ta avgjerd for barnet i økonomiske tilhøve gjeld reglane i vergemålsloven. (barneloven, 1981, § 30)

Når foreldre ikke bor sammen kan barnets bosted avtales mellom foreldrene. De kan avtale om barnet skal bo fast hos begge eller bare hos en av dem. Ved uenighet om fast bosted skal domstolen avgjøre hvilken forelder barnet skal bo med fast. Domstolene kan ved særlige grunner avgjøre at barnet bor fast hos begge (barneloven, 1981, § 36). Bostedsforelder kan ta større avgjørelser rundt barnets omsorg. Dette kan være avgjørelser om barnet skal være i barnehage, hvor i landet barnet bor og andre større avgjørelser rundt barnets dagligliv. Forelder barnet ikke bor fast med kan ikke motsette seg at bostedsforelder tar slike avgjørelser (barneloven, 1981, § 37).

Barnet har rett til samvær med begge foreldrene uavhengig om de bor sammen eller ikke. Begge foreldrene har sammen ansvaret for at barnets rett til samvær blir gjennomført. Under samvær kan forelder barnet er hos, ta avgjørelser rundt barnets omsorg (barneloven, 1981, § 42). Barneloven § 43 viser til samværets omfang og avtale og avgjørelse om samvær:

Den av foreldra som barnet ikkje bur saman med, har rett til samvær med barnet om ikkje anna er avtala eller fastsett. Omfanget av samværsretten bør avtalast nærare. Dersom samvær ikkje er til beste for barnet, må retten avgjere at det ikkje skal vere samvær.

Foreldra avtalar sjølve omfanget av samværsretten på bakgrunn av kva dei meiner er best for barnet. § 31 andre stykket gjeld for foreldra. I avtale eller avgjerd om samvær skal det mellom anna leggast vekt på omsynet til best mogleg samla foreldrekontakt, kor gammalt barnet er, i kva grad barnet er knytt til nærmiljøet, reiseavstanden mellom foreldra og omsynet til barnet elles. Vert det avtala eller fastsett «vanleg samværsrett», gjev det rett til å vere saman med barnet ein ettermiddag i veka med overnatting, annakvar helg, til saman tre veker i sommarferien, og annakvar haust-, jule-, vinter- og påskeferie.

Det kan i avtale eller i dom setjast vilkår for samvær. Dersom tilsyn blir sett som vilkår, kan retten utpeike ein person som skal føre tilsyn under samværet, eller be foreldra gjere det. Den av foreldra som skal ha samvær, dekkjer kostnadene til tiltaka som er sett som vilkår for samvær etter denne føresegna.

Den andre av foreldra skal få melding i rimeleg tid føreåt når samværet ikkje kan finne stad som fastsett, eller når tida for samværet må avtalast nærare.

Dersom den som har foreldreansvaret eller som barnet bur hos hindrer at ein samværsrett kan gjennomførast, kan den som har samværsretten krevje ny avgjerd av kven som skal ha foreldreansvaret eller kven barnet skal bu saman med, jf. § 63. (barneloven, 1981, § 43)

Barneloven regulerer hvordan foreldre skal gå frem når det gjelder avtaler om foreldreansvar, barnets bosted og samvær. Avgjørelsene rundt dette skal tas på bakgrunn av hva som er best for barnet (barneloven, 1981, § 48). Som nevnt tidligere er det obligatorisk for foreldre som går fra hverandre å møte til mekling når de har vært samboere eller gift, og har felles barn under 16 år. Det er også et krav om at foreldrene med felles barn under 16 år møter til mekling før saker om foreldreansvar, barnets fastebosted eller samvær kan bli tatt til retten (barneloven, 1981, § 51). Meklingen har som formål at foreldrene skal komme frem til en skriftlig avtale om disse temaene (barneloven, 1981, § 52). Etter foreldrene har møtt til en time mekling hos en mekler, skal de få en meklingsattest. Det skal bli oppfordret til videre mekling på inntil tre timer dersom foreldrene ikke kommer til enighet (barneloven, 1981, § 54).

2.3.2 Forholdet mellom barnevernsloven og barneloven

Det er når foreldrekonfliktsaker går utover omsorgen til barna i den grad at det blir en barnevernssak at arbeidet med sakene blir komplisert. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) kom i 2013 med en veileder om forholdet mellom barnevernsloven og barneloven. Veilederen hadde som formål å tydeliggjøre rollen til barnevernstjenesten når foreldrekonflikter går utover omsorgssituasjonen til barnet (BLD, 2013). Veilederen forteller om barnevernstjenestens oppgaver og ansvar når foreldrene er i konflikt. Barnets helse og utvikling kan bli skadet dersom foreldrekonflikten fører til en negativ effekt på omsorgsevnen til foreldrene. Det er i slike tilfeller at barn kan ha behov for hjelp fra barnevernstjenesten. Noen av oppgavene til barnevernstjenesten kan da være å rette foreldrenes oppmerksomhet mot barnets behov, og gi veiledning om hvordan konflikten kan påvirke barnets helse og utvikling negativt (BLD, 2013). Barnevernstjenesten har ikke myndighet til å endre på avtaler eller avgjørelser tatt av domstolen rundt foreldreansvar, barnets bosted og samvær, da dette faller under barnelovens virkeområde.

Barnevernstjenesten kan derimot komme med skriftlige anbefalinger om endring av avtalene. Anbefalingene skal være barnevernsfaglig begrunnet. Barnevernstjenesten kan bli bedt om å vitne i retten dersom den ene forelderen reiser sak om foreldreansvar, barnets bosted og/eller samvær (BLD, 2013).

Barnevernstjenesten kan ikke utelukke bekymringsmeldinger hvor temaet er konflikter mellom foreldrene. Selv om innholdet i foreldrekonflikter i utgangspunktet kan falle utenfor barnevernstjenestens område, skal ikke bekymringsmeldingen bli avvist på grunn av dette. Bekymringsmeldingen skal bli gått gjennom på lik linje som alle andre bekymringsmeldinger, og vurderingen skal ta utgangspunkt i barnets omsorgssituasjon (BLD, 2013).

3.0 Fremgangsmåte

Oppgaven er basert på litteratursøk. Det er blitt søkt i fire ulike databaser med tre forskjellige søkefraser. Litteraturen som ble funnet består av vitenskapelige artikler, veiledere fra direktorat og departementer, rapporter, melding til stortinget, temanotat, avhandling og masteroppgaver.

Funnene i søket i databasene Oria, Idunn og Fontene forskning er alle gjennomgått og enten inkludert eller ekskludert på bakgrunn av inklusjonskriteriene som blir gått dypere inn på senere. Det er også gjort et overfladisk søk i Google hvor funnene holdt seg til første siden av søket. Søket ble gjort i tidsperioden mars-april 2024.

3.1 Inklusjonskriterier

Inklusjonskriterier som ble brukt for litteratursøket i denne oppgaven:

- Det ble ikke lagt stor vekt på når litteraturen ble utgitt, men skulle ikke være utgitt før år 2000
- Litteraturen skulle være skrevet på norsk og om norske forhold
- Litteratur skrevet i forbindelse med høyere utdanning skulle være på høyere nivå enn bacheloroppgaver
- Tiltak som ble beskrevet i litteraturen skulle enten være hjelpetiltak barneverntjenesten kunne ta i bruk for å bedre situasjonen i saker med foreldrekonflikt, eller tiltak som kunne forbedre samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret

De tre søkefrasene som ble brukt var «tiltak foreldrekonflikter», «samarbeid familievern og barnevern» og «foreldrekonflikter». Basert på disse søkefrasene fikk jeg til sammen 61 treff. Av disse ble 45 treff ikke møtte inklusjonskriteriene. Videre ble det funnet en relevant rapport ved gjennomgang av litteraturlistene i inkluderte treff. Til sammen fikk jeg 17 treff, hvor 12 treff ble brukt i oppgaven.

4.0 Funn

I denne delen vil jeg gå gjennom hvilke funn som er gjort i treffene jeg fikk av litteratursøket. Funnene er blitt delt inn i fire kategorier. «Barnet i konflikten» er tatt med som en kategori for å belyse hvordan foreldrekonflikter kan påvirke barn.

4.1 Krevende arbeid

Per Arne Rød (2012) skriver at beslutningen om å undersøke eller henlegge bekymringsmeldinger om konflikter angående barnefordeling, er et resultat av et puslespill eller om bekymringsmeldingen inneholdt et «trumfkort». Med «trumfkort» mener Rød at bekymringsmeldingen omhandlet vold, og/eller at det var familievernkontoret som hadde meldt bekymring. Når det gjelder å avgjøre om foreldrekonflikten er en barnevernssak, vil et «trumfkort» gjøre at saken lettere blir ansett som barnevern (Jevne & Ulvik, 2012; Sørli, 2012). Det er ingen spesifisert terskel for når foreldrekonflikter blir en barnevernssak (Sørli, 2012). Hver sak må vurderes individuelt og vurderingen er basert på de ansattes skjønn. Dersom konflikten pågår over lengre tid, og foreldrene ikke har tatt imot eller nyttiggjort hjelpen som har blitt tilbudt, formidler informantene i familievernet fra Sørli sin masteroppgave (2012) at det er grunn til bekymring. Videre beskriver informantene fra barnevernstjenesten at foreldrenes utgangspunkt definerer om det er barnevernssak eller ikke. Foreldre som er i behov for hjelpetiltak og kontroll for å endre barnas situasjon er utgangspunktet for barnevernssak. Dersom konflikten fortsetter selv med hjelp fra barnevernstjenesten, blir barnets situasjon vurdert som alvorlig (Sørli, 2012).

Enkelte foreldrekonfliktsaker kan kjennetegnes av mye kontakt med og informasjon fra foreldrene (Jevne & Ulvik, 2012). Det kan være vanskelig å vite om foreldrene er oppriktig bekymret for sine barn eller om beskyldningene blir brukt for å ramme den andre forelderen. Sørli (2012) finner også at informantene fra barnevernstjenesten opplever vanskeligheter rundt slike beskyldninger, og at foreldrene kan komme med disse for å få barnevernet på sin side i en eventuell rettsak.

Informantene i artikkelen til Jevne og Ulvik (2012) diskuterte hvor fokuset skulle være i foreldrekonfliktsakene. Skal barnevernstjenesten ha fokus på foreldrene eller barna? Informasjonen barnevernstjenesten får fra både foreldrene og barna kan være feilaktige. Som nevnt ovenfor kan foreldre komme med beskyldninger for å ramme den andre forelderen. Når det gjelder informasjon fra barn opplevde enkelte av informantene at de selv var usikre på om

informasjonen kunne stoles på. Dette på grunn av usikkerhet om foreldrene hadde manipulert barna og barnas lojalitet til foreldrene (Jevne & Ulvik, 2012).

Olkowska et al. (2020) skriver i sin artikkel om familieveilederes erfaringer og utfordringer knyttet til arbeidet med foreldrekonflikter. En del av disse erfaringene var samarbeidet mellom familieveilederne og kontaktpersonene. Familieveilederne opplevde at de fikk «bestillinger» fra kontaktpersoner som ga føringer for hvordan familieveilederne skulle utføre arbeidet (Olkowska et al., 2020). Gjennom bestilling av arbeidet kunne familieveilederne planlegge og organisere arbeidet med familien på forhånd, men det er også utfordringer knyttet til det å arbeide på bestilling. Det ble uttrykt bekymring rundt konkrete bestillinger, og om dette kunne gjøre at familieveilederne gikk glipp av eller ikke fikk med seg informasjon som kunne være av betydning for barnets situasjon. Handlingsrommet til familieveiledere kunne bli begrenset av at de får konkrete oppgaver og problemer som skal løses. Ettersom familieveilederne arbeidet med familien, kunne de se et behov for å justere mandatet de hadde fått fra kontaktpersonen. Det var ulike erfaringer med kontaktpersoners fleksibilitet i forhold til slike justeringer.

Det var viktig for familieveilederne å beholde en nøytral posisjon i arbeidet, og å ikke ta en av foreldrenes side (Olkowska et al., 2020). Å være nøytral var viktig for å kunne forholde seg ikke-dømmende til foreldrene, prøve å få dem til å forstå den andres perspektiv, og unngå å bli en del av konflikten. Dersom familieveilederne bare arbeider med den ene forelderens, vil det være vanskeligere å holde på den nøytrale posisjonen.

Videre var det å ha fokus på barnet viktig for familieveilederne, å få frem barnets opplevelse av situasjonen og hva barnet har behov for (Olkowska et al., 2020). Familieveilederne kunne i flere tilfeller oppleve at foreldrene ikke så hvordan deres konflikt påvirker barnet.

4.2 Barnet i konflikten

Det er mange faktorer som spiller inn på hvordan en foreldrekonflikt kan påvirke barnet (Nilsen et al., 2012). Faktorene gjelder både kjennetegn ved konflikten, slik som hyppighet og varighet, uttrykk og intensitet, innhold og konfliktløsning, og egenskaper ved barnet, slik som alder, kjønn og mestringssevner. Kjennetegn ved familien spiller også inn og kan blant annet omhandle vold og psykisk helse. Faktorene kan være beskyttende eller forverrende. Gard og Wæhler (2019) skriver at:

Det er særlig tre kjennetegn ved foreldrekonflikter som kan ha negativ innvirkning på barnets trivsel og utvikling: Brudd på grunnleggende normer for utøvelse av

foreldreskap, som vold eller andre former for maktovergrep og misbruk av rusmidler. Konflikter som barnet direkte blir eksponert for, og som også involverer barnet. I tillegg til konflikter som innebærer at barnet blir holdt fanget på foreldrenes konfliktarena over lengre tid. (avsn. 7).

Nilsen et al. (2012) finner at flere internasjonale studier tyder på at barn kan bli påvirket negativt dersom det er konflikter mellom foreldrene. Det kan gå utover barnets psykiske helse, skoleprestasjon og interpersonlige forhold. Foreldrekonflikter kan også føre til rusproblemer. Dersom foreldrekonflikten er et resultat av samlivsbrudd mellom foreldrene, kan det øke risikoen for at barn får negative og langvarige problemer.

Barnas historier viser at konfliktene mellom foreldrene fører til at ingen av dem tar ansvaret, og sørger for at barnet skjermes for konfliktene de har seg imellom. Barnet har en utrygg og uforutsigbar hverdag i den nye familierammen, men foreldrene er opptatt av å krangle og opprettholde et fiendebilde av hverandre. (Gard & Wæhler, 2019, avsn. 16).

Barna forteller om utfordringer med å tilpasse seg den nye hverdagen, samt praktiske utfordringer når foreldrene bor hver for seg (Gard & Wæhler, 2019). De må i tilfeller ha dobbelt opp med klær og utstyr da de ikke får lov til å ta med seg ting fra en forelder til den andre. Konflikten kan eskalere dersom barnet tar med seg ting til «feil» hjem. Foreldrekonflikter kan også gå utover hvilke fritidsaktiviteter barna kan være med på. Det kan bli krangler om ansvar og hvem som skal betale.

4.3 Ulike tiltak

I sin studie finner Vallesverd (2009) at foreldre i saker om konflikt ikke innser selv at de har et behov for endring. Dette fører til at tiltakene enten ikke har effekt, eller at de avviser foreldrene som klienter. MST blir dratt frem som et tiltak som kan ha positiv effekt for foreldrekonflikter. Tiltaket har derimot en rekke kriterier som må være oppfylt for å bli tilbudt. Konflikter mellom foreldrene er ikke et av disse kriteriene. Grunnen til den positive effekten beskrives å være «terapeutenes intense arbeid med familiens problematikk som helhet og terapeutenes tilgjengelighet» (Vallesverd, 2009, s. 64). Videre kommer det frem at barnevernstjenesten har en opplevelse av at de har få adekvate hjelpetiltak som kan benyttes i foreldrekonfliktsaker.

Flacké og Oterhom (2021) sin artikkel «undersøker terapeuters erfaring ved bruk av familieråd i høykonfliktsaker i familievern» (s. 6). Familieråd følger en fast struktur, og

terapeutene opplevde store forskjeller med rammene og strukturen i forhold til deres vanlige arbeidsmåte. Rammene og strukturen bidro ifølge terapeutene til å skape trygghet for de involverte. Videre ble det en endring av terapeutenes rolle i arbeidet. Det ble beskrevet av terapeutene at de inntok en fasiliterende rolle. Gjennom familieråd fikk terapeutene inkludert barna på en tryggere måte når det var høyt konfliktnivå mellom foreldrene. Terapeutene ga også uttrykk for at barna fikk mer reell medvirkning og innflytelse ved familieråd enn ved andre metoder. Barna fikk muligheten til å delta aktivt i planleggingen av familierådet, og som oftest var de aktivt med på å formulere problemstillingen. Det at barna var en aktiv del i planleggingen og til stede under familierådet bidro til at hovedfokuset var på barnas situasjon. En utfordring ved å bruke familieråd var at det krever en god del ressurser, både når det gjelder tid og økonomi. Videre ble det sett på som en utfordring at terapeutene er mest vant til å jobbe med foreldre og barn, og ikke større deler av familie og nettverk.

Borren og Helland sin rapport (2013) er skrevet på oppdrag fra Bufdir, og skulle blant annet oppsummere hvilke intervensjonsmetoder som finnes for å dempe foreldrekonflikt. Det er kommet frem til fire ulike kategorier: foreldrekurs etter samlivsbrudd, konfliktdepende metoder i mekling, forebyggende samlivskurs for foreldre, og konfliktdepende parterapi. Winsvold et al. (2016) kommer i stor grad frem til de samme kategoriene, men skiller mellom om foreldrene bor sammen, er i prosessen med å gå fra hverandre, eller om de bor hver for seg. På grunn av at denne oppgaven fokuserer på tiltak innenfor barnevernstjenesten og foreldre i konflikt som ikke bor sammen, har jeg fokusert på foreldrekurs etter samlivsbrudd og tiltak når foreldrene bor hver for seg. Jeg har også sett på forebyggende samlivskurs for foreldre.

«Fortsatt foreldre» er et gruppeprogram for separerte foreldre. Borren og Helland (2013) fant ingen norske studier om hvilken effekt foreldrekurset hadde på deltakerne og familiene i ettertid. Winsvold et al. (2016) fant at tilbudet har hatt mindre evalueringer og brukerundersøkelser, men ingen undersøkelser om den langvarige effekten.

«Godt samliv» er et gratis parkurs som tilbys førstegangsforeldre (Borren og Helland, 2013). En del av kurset omhandler hvordan par kan håndtere krangel og konflikter. Kurset skal være forebyggende for å hindre at det oppstår kriser og at krisene utvikler seg. Evaluering av kurset i to ulike undersøkelser viser at mesteparten av deltakerne var fornøyd med kurset og at de ville anbefale kurset til andre førstegangsforeldre.

Gard og Wæhler (2019) har gjennom sitt arbeid erfart at en nøkkel til å lykkes kan være teamarbeid. Foreldrekonflikter har ofte komplekse sammenhenger og de ansatte blir ofte utsatt for sterke og negative følelser, noe som kan gjøre det lett for de ansatte å kjøre seg fast i et perspektiv. Det å arbeide i et komplementært team kan bidra til å unngå dette, ved å hjelpe hverandre med å holde seg åpne og nysgjerrige.

4.4 Samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret

Vallesverd skriver at det er «en gjentakende påstand at det i dag mangler en instans som både har myndighet til å fatte vedtak og kompetanse, verktøy og tiltak til å arbeide kvalitetsmessig med disse familiene» (2009, s. 76).

Enkelte informanter i studien mente at barnevernstjenesten var rette instans til å håndtere foreldrekonflikter, grunnet makten barnevernstjenesten har (Vallesverd, 2009). Denne makten gjør at barnevernstjenesten kan legge press på at foreldrene gjør endringer ved barnets omsorgssituasjon. Videre forteller informantene om en bekymring rundt at familievernkontoret ikke sender bekymringsmelding angående saker hvor det er store konflikter og hvor barna lider mest. Bekymringen kommer fra at familievernkontoret ikke har makten til å presse på endringer, slik som barnevernstjenesten. Videre forteller informantene i studien om mangel på et fast og systemisk samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret. De forteller at de opplever at foreldrene selv må ønske hjelp til å løse konfliktene for at familievernkontoret skal ha suksess i arbeidet med familien.

Informantene i familievernet i Sørlege sin masteroppgave (2012) ga uttrykk for at terskelen til å melde bekymring til barnevernstjenesten var høy. Nøytraliteten til familievernet er et av flere forhold som bidrar til dette. Ved å sende en bekymringsmelding kan dialogen med foreldrene låse seg, og foreldrene kan miste tillit til videre arbeid med familievernet. Videre ble det gitt uttrykk for at det var usikkerhet rundt hva terskelen er for at en bekymringsmelding fører til undersøkelse. Dersom bekymringsmeldingen ikke fører til at barnevernstjenesten tilbyr familien hjelpetiltak, er det meningsløst for familievernet å sende bekymringsmelding da det kan skade deres relasjon til familien. Informantene opplevde at barnevernstjenesten sendte sakene tilbake til familievernet. Familier blir også henvist til familievernet fra barnevernstjenesten. Dette kunne føre til at familievernet så på det som poenngløst å sende bekymringsmelding da det ble sett på som at det ikke var grunnlag for at barnevernstjenesten å undersøke saken videre.

Flere av informantene opplevde at familier hvor foreldrekonflikter var tema, ble sendt fra instans til instans (Sørлие, 2012). Det er en uklarhet om hvor familiene skal få hjelp. Ved et etablert samarbeid var det lettere for tjenestene å sørge for at familier fikk riktig hjelp. Et fast forum hvor barnevernstjenesten og familievernet møtes kan bli vurdert som et tiltak for å hindre at familier blir sendt frem og tilbake (Sørлие, 2012). Det kan også gi mulighet for familievernet til å drøfte å sende bekymringsmelding i forhold til barnevernstjenestens terskel for å iverksette undersøkelse og tiltak. Forumet er et sted hvor en kan legge frem saker med tematikk som faller inn under begge tjenestene. På denne måten åpner en opp for å finne løsninger i fellesskap og hva tjenestene kan bidra med i de ulike sakene. Videre ble det formidlet gode erfaringer når barnevernstjenesten var involvert i meklingsprosessen (Sørлие, 2012). Dette gjorde at familievernet kunne mekle, mens barnevernstjenesten holdt fokuset på barnets beste. Tjenestenes ulike mandater ble sett på som en suksessfaktor i samarbeidet. En del av dette mandatet er barnevernstjenestens maktposisjon. Barnevernstjenesten har mulighet til å benytte denne makten i enkelte situasjoner, men bare at foreldrene har kjennskap til denne makten kan gjøre at barnevernstjenesten kommer i posisjon til å hjelpe barnet.

Sørлие kom fram til tre punkter som informantene betegner som god praksis angående samarbeid:

1. Fast møtevirksomhet der saker bringes inn til drøfting begge veier. Dette bidrar til mer kunnskap om hverandres måter å jobbe på. Man er i dialog om tersker og forebygger at familier havner i gråsonen. Man fordeler roller.
2. Familievernet blir med inn i en felles arbeidsprosess med barnevernet med utgangspunkt i barnevernets tiltaksplan. Barnevernet har fokus på at barnet blir skjermet fra konflikten. Familievernet har fokus på å hjelpe foreldrene med konflikten, hver for seg eller sammen. Barnet kan få tilbud om å delta i gruppe med andre barn i liknende situasjon. Familievernet deltar i barnevernets evalueringsprosesser hvor barnevernet snakker med barnet og innhenter informasjon fra relevante instanser og slik måler om situasjonen blir til det bedre for barnet. Dette gjør at både barnevernet og familievernet har kontroll på saken.
3. Barnevernet inviteres med i mekling når eksisterende barnevernssak for å holde fokus på at barnets interesser blir ivaretatt når foreldrene lager avtale. (2012, s. 107).

Syrstad og Sudland (2023) kommer i sin artikkel frem til at barnevernstjenesten og familievernnet styres av to ulike logikker. De to logikkene har de kalt for «autoritetslogikk» og «samskapingslogikk». I barnevernstjenesten anvendes «autoritetslogikk» som blir beskrevet som at «barnevernet gjennom råd og veiledning bruker sin ekspertise og makt til å oppdra og sosialisere foreldrene for å redusere konfliktnivået» (Syrstad & Sudland, 2023, s. 12). Videre ga informantene i barnevernstjenesten uttrykk om at makten de innehar, kan bidra til endring hos foreldre som ikke tar initiativ til det selv. Frivilligheten ved familievernnet ble sett på som begrenset når det gjelder å få til endring der foreldrekonfliktene er fastlåste. Syrstad og Sudland fant videre at de ansatte i barnevernstjenesten ikke benyttet makten de har, og kan forstås som at makten blir brukt som styringsverktøy når det gjelder saker med foreldrekonflikter. Familievernkontoret anvender «samskapingslogikk» som vil si at de bruker sin makt «i en samskapingsprosess med familien» (Syrstad & Sudland, 2023, s. 11).

Terapeutene så på foreldrene som eksperter i eget liv istedenfor å innta ekspertrollen selv, noe de mener er ulikt barnevernstjenesten hvor de ansatte tar rollen som eksperter. Videre mente de at foreldrene må ha eierskap til endringen og at det ville føre til motstand dersom de ikke ønsket endringen selv. Makt blir forstått annerledes innenfor «samskapingslogikk» og blir beskrevet som «noe begge partene anvender for å skape kunnskap sammen, og ikke som en normativ føring fra terapeuten til familien» (Syrstad & Sudland, 2023, s. 11). Samsonsen et al. (2022) diskuterer også ulike institusjonelle logikker mellom tjenestene. Familievernnet har en «ikke-vitende» logikk, hvor de ansatte har en nøytral posisjon til familien. Logikken i barnevernstjenesten tar utgangspunkt i et bekymringsperspektiv, og saker og situasjoner blir tolket deretter. Fokuset kan dermed være på intervensjon i familien. Ulike institusjonelle logikker kan være til hinder for samarbeid ved at rollene de ansatte har blir forstått ulikt.

Både informantene fra familievernnet og barnevernstjenesten gir uttrykk for at de ikke har nok kunnskap om hverandre, noe som informantene selv sier kan hindre godt samarbeid (Samsonsen et al., 2022). Informantene i Sørli (2012) sin masteroppgave gir også uttrykk for det samme. Videre gir informantene fra barnevernstjenesten i Samsonsen et al. (2022) sin studie, uttrykk for manglende kunnskap rundt hvordan en skal hjelpe familier hvor foreldrekonflikter er tema for saken. For å bedre samarbeidet mellom tjenestene tar informantene opp at bedre kunnskap om tjenestenes ulike kompetanse kan være et tiltak. Manglende koordinering rundt saksarbeidet blir sett på som et hinder for samarbeid mellom tjenestene, og det er et behov for hensiktsmessig koordinering og bedre samarbeidsstrukturer. Samsonsen et al. finner at «samarbeidsavtalene får liten praktisk betydning for det daglige

arbeidet» (2022, s. 26). Informantene etterspør tydelige samarbeidsstrukturer på et generelt nivå. I enkeltsaker blir koordineringen overlatt til de ansattes skjønnsvurderinger. Samarbeidet mellom tjenestene slik det er nå, blir beskrevet som tilfeldig og varierer fra sak til sak. Videre skriver Samsonsen et al. at det «er ikke nok å ha samarbeidsavtaler på organisasjonsnivå og møter mellom ledere når profesjonsutøvere ikke finner hensiktsmessige samarbeidsformer» (2022, s. 26). Informantene i studien kom med forslag til tiltak som kan bidra til å fremme samarbeid mellom tjenestene slik som felles fagdager, utvikling av gruppetilbud i fellesskap, felles deltakelse på forebyggende arenaer og hospitering hos den andre tjenesten (Samsonsen et al., 2022).

5.0 Drøfting

5.1 Komplekst og utfordrende arbeid

Foreldrekonfliktsaker kan være utfordrende å arbeide med da temaene i konflikten ofte faller under bestemmelser i barneloven og familievernkontorets mandat, mens konflikten kan påvirke barnets helse og utvikling negativt. Dette gjør at både barnevernstjenesten og familievernkontoret kan ha kontakt med familien uten at tjenestene nødvendigvis samarbeider. Når konflikten er på et høyt nivå og fastlåst, kan tjenestene føle seg maktesløse og handlingslammede (Samsonsen et al., 2020). Det kan være vanskelig å kategorisere foreldrekonfliktsaker som barnevern dersom de ikke inneholder et «trumfkort», slik som problematikk med vold, rus og psykisk helse (Jevne & Ulvik, 2012; Rød, 2012; Sørлие, 2012). Det kan også bli sett på som et «trumfkort» at bekymringsmeldingen ble sendt av familievernkontoret (Rød, 2012). Beslutningen om foreldrekonfliktsaken er barnevern, kan være avhengig av de ansattes skjønn. De ansatte må ta stilling til dette både ved gjennomgang av bekymringsmeldingen og ved konklusjon av undersøkelse. Foreldrekonfliktsaken må bli sett i lys av informasjonen barnevernstjenesten har fått om situasjonen, hvordan den påvirker barnet og om barnevernstjenesten kan tilby hjelpetiltak for å bedre situasjonen.

Foreldrekonflikter består av flere ulike opplevelser om situasjonen. Foreldrene og barna har hver for seg sin egen opplevelse av situasjonen. Foreldre kan uttale seg om både oppriktige bekymringer og beskyldninger for å skade den andre forelderen (Jevne & Ulvik, 2012; Sørлие, 2012). Barna kan også komme med uriktig informasjon på grunn av lojalitet til foreldrene eller barna kan ha blitt manipulert av foreldrene. Dette kan være vanskelig for de ansatte i barnevernstjenesten å navigere og å finne ut hva som er sannheten i det som blir fortalt.

5.2 Hjelpetiltak ved foreldrekonflikter

Barnevernstjenesten kan tilby flere forskjellige hjelpetiltak til familier, alt basert på hva familien har behov for. Det kan variere hvilke tiltak som er tilgjengelige i de ulike kommunene. Videre skal det bli sett på hvilke hjelpetiltak barnevernstjenesten kan tilby for å bedre familiens situasjon der foreldrekonflikter går utover barnets helse og utvikling. Det vil også bli sett på enkelte tiltak som familievernkontoret tilbyr som en tenker kan være effektivt å sette inn i familier med foreldrekonflikt.

For at hjelpetiltak skal ha en effekt hos foreldrene, må de selv kunne nyttiggjøre seg hjelpen som blir tilbudt. Foreldre i fastlåste konflikter kan mangle innsikt i egen situasjon og ikke innse at det er et behov for endring (Vallesverd, 2009). Dette kan føre til at hjelpetiltakene ikke har effekt eller at foreldrene blir avvist av de ulike tiltakene. Dersom tiltakene ikke har positiv effekt og foreldrekonflikten vedvarer, vil barnets omsorgssituasjon forbli den samme eller muligens forverres. Selv om barnevernstjenesten arbeider etter barnets beste kan hjelpetiltak strekke til for kort dersom foreldrene ikke nyttiggjør seg av tiltakene eller ikke ser behov for endring hos seg selv. Barnet vil da fortsatt bli påvirket av foreldrenes konflikt som før barnevernstjenesten involverte seg. Dette kan føre til mer inngripende tiltak fra barnevernstjenesten.

Saksbehandlere i barnevernstjenesten har tidligere gitt uttrykk for at de ikke kan gjøre noe dersom barnet ikke har det bra hos samværsforelder (Jevne & Ulvik, 2012). Ny barnevernslov trådte i kraft i 2023 og barnevern- og helsenemnda kan nå pålegge hjelpetiltak både hos forelder der barnet bor fast og forelder der barnet har samvær med. Dette gjør at barnevernstjenesten med hjemmel i lov kan gripe inn også hos samværsforeldre dersom barnets omsorgssituasjon krever det.

Et hjelpetiltak som blir trukket fram i funnene er MST (multisystemisk terapi). Som nevnt tidligere har MST kriterier som må være oppfylt for å bli tatt i bruk, hvor foreldrekonflikter ikke er et av dem. «Multisystemisk Terapi (MST) er et behandlingstilbud for familier med ungdom i alderen 12 – 18 år, med alvorlige atferdsvansker» (Bufdir, u.å.-e, avsn. 1). Hjelpetiltaket i seg selv er ikke ment for å bli benyttet ved foreldrekonfliktsaker, men terapeutens arbeidsmetode kan se ut til å ha en positiv effekt på foreldrekonflikter (Vallesverd, 2009).

Flacké og Oterholm (2021) så på bruken av familieråd i familievernet når det gjaldt høykonflikt familier. Familieråd blir mest brukt i barnevernstjenesten (Bufdir, u.å.-a). Både

familien selv og ansatte i barnevernstjenesten kan foreslå familieråd. Målet med familieråd er at familien og nettverket sammen skal lage en plan og finne løsninger som forbedrer familiens situasjon. Familieråd er frivillig og det er barnet og foreldrene som bestemmer hvem som blir invitert. Fordelene med familieråd ifølge terapeutene var at barnet ble inkludert på en trygg måte og de fikk medvirke mer enn ved andre metoder (Flacké & Oterholm, 2021). Barnets tilstedeværelse under møtet og aktive deltakelse i planleggingen bidro til at fokuset holdt seg på barnets situasjon og hva barnet har behov for. En annen fordel er at familien og nettverket blir presentert den samme informasjonen i første del av møtet. Når alle er samlet får alle høre den samme informasjonen og hva som blir sagt, og dette kan hindre at konflikten eskalerer (Flacké & Oterholm, 2021). Videre var det en utfordring at familieråd krever en del ressurser. Barnevernstjenesten bruker familieråd mer aktivt i forhold til familievernnet, og det er utarbeidet en håndbok for den kommunale barnevernstjenesten angående bruk av familieråd. På grunn av dette kan det se ut som at barnevernstjenesten har større ressurser å bruke når det gjelder familieråd enn hva familievernkontoret har. Frivilligheten ved familieråd kan også bli sett på som en utfordring. Det kan være ukomfortabelt for familier å skulle dele sine utfordringer med personer som står dem nære, ut fra skam eller frykten for å bli dømt. Dette kan gjøre at foreldrene ikke ønsker å samtykke til familieråd, og en må enten jobbe med å overbevise dem eller bytte spor.

Borren og Helland (2013), og Winsvold et al. (2016) tok opp «Godt samliv» og «Fortsatt foreldre» som tiltak angående foreldrekonflikter. «Godt samliv» tilbys ikke hos barnevernstjenesten, men en kan bli henvist til familievernkontoret for å delta på kurset. Det er et forebyggende tiltak hvor par som venter barn kan få styrket parforholdet. Videre skal kurset gi paret verktøy til å håndtere den nye hverdagen samt hvordan en skal håndtere krangler og konflikter (Bufdir, u.å.-b). Dette kan gjøre at kurset virker forebyggende for fremtidige foreldrekonflikter. «Fortsatt foreldre» har som formål at «barna skal få oppleve at foreldra klarer å samarbeide og kommunisere etter brottet, slik at kvardagen til barna blir mest mulig trygg og som venta» (Bufdri, u.å.-d, avsn. 5). Dette kurset blir også tilbudt hos familievernkontoret og en trenger ikke henvisning, men barnevernstjenesten kan henvise til kurset og familievernkontoret ved behov. Kurset tilbys i grupper og foreldre som har gått fra hverandre burde ikke være i samme gruppe (Bufdir, u.å.-d). Den langvarige effekten av kurset er ukjent, men foreldre rapporterte i Thuen sin undersøkelse i 2013 at de etter kurset samarbeidet bedre, og kunne takle konflikter og uenigheter på en bedre måte (Winsvold et al., 2016). Ut ifra de mindre evalueringene og brukerundersøkelsene virker det som om foreldrene

opplever å ha nytte av kurset. Det kan videre være lurt med en studie om den langvarige effekten kurset har på samarbeidet og konflikter mellom foreldrene.

Råd og veiledning er et hjelpetiltak som blir tilbudt av barnevernstjenesten. Det er tiltaksteamet som har ansvaret for utføringen av dette, men saksbehandler som vurderer om det er et tiltak for familien. Tiltaksteamet består av familieveiledere, familielos og brobygger. Sammen med familien utarbeider saksbehandler og familieveileder en tiltaksplan ut ifra hva foreldrene og barnet har behov for. Det overordnede målet er at barnet skal ha gode og trygge oppvekstvilkår. Råd og veiledning kan tilpasses den enkelte familie og familieveiledere kan foretrekke å jobbe på forskjellige måter. Etter min egen erfaring fra praksis varierer det hvordan tiltaksteamet arbeider med foreldrekonflikter, men ved fastlåste konflikter er det ofte to familieveiledere som følger saken. Familieveilederne intervjuet i artikkelen til Olkowska et al. (2020) formidler at de i arbeidet med foreldrekonflikter går to inn i saken. Gard og Wæhler (2019) fremhever komplementære team for å lykkes med arbeidet med foreldrekonflikter. Det blir spesifisert at teamet har god kompetanse i konflikttarbeid. Ansatte i barnevernstjenesten har ulik bakgrunn og videreutdanninger, og kan derfor spille på hverandres styrker. Det å kunne spille på hverandre i samtaler ble sett på som nyttig av familieveilederne i møte med familier med foreldrekonflikter (Olkowska et al., 2020). Videre kan det å arbeide i team på to i foreldrekonfliktsaker være en støtte og buffer mot overbelastning (Gard & Wæhler, 2019). Samarbeidet kan gjøre at de ansatte får inspirasjon og motivasjon til å prøve nye tilnæringsmåter ved arbeidet med foreldrekonflikter. Familieveiledere kunne føle på at de arbeidet på bestilling (Olkowska et al., 2020). Tidligere skrev jeg at familien, saksbehandler og familieveileder sammen lagde en tiltaksplan ut fra familiens behov. Dette er hva jeg har erfart i praksis og det er mulig at familieveiledere ikke arbeider etter bestilling den dag i dag, eller at ulike barnevernstjenester organiserer arbeidet annerledes. En fordel ved å arbeide etter bestilling var at familieveilederne kunne danne seg team på to fra starten av saken (Olkowska et al., 2020). Det ble også beskrevet flere utfordringer rundt å arbeide på denne måten. Rammene for arbeidet ble definert av saksbehandleren, mens familieveilederne skulle utføre oppgaven. Dette kan føre til at familieveilederne ikke får informasjon som kan ha betydning for barnets omsorgssituasjon. Ved arbeid med bare en forelder kan det føre til at familieveilederne har vanskelighet for å holde på sin nøytralitet. Råd og veiledning er et frivillig hjelpetiltak og krever at foreldrene (og barn over 15 år) gir samtykke. Dersom bare en forelder samtykker til hjelpetiltaket, vil barnevernstjenesten bare få en side av historien og det kan være vanskelig å forbedre samarbeidet mellom foreldrene. En kan kanskje skape endring

hos forelderen som har samtykket, men konflikten kan forbli uløst dersom den andre forelderen ikke ser behov for endring.

Familieveilederne mente at det er viktig å ha fokus på barnet (Olkowska et al., 2020). Barnets opplevelse av situasjonen må fremheves og være et fokus i samtaler med foreldrene. I oppstartsfasen er det også viktig å ha fokus på foreldrene og å møte dem hvor de er. Med dette mener jeg at en må møte foreldrene hvor de ligger emosjonelt og hva de er opptatt av der og da. Det å gi foreldrene en mulighet til å lufte tankene, kan gjøre at de videre i samtalen er mer åpne og har fokus på endring av barnets situasjon. Å lufte tankene kan derimot føre til eskalering av konflikten om foreldrene har veiledning sammen, og de bare har negative ting å si om hverandre. Det kan ved fastlåste foreldrekonflikter være mest hensiktsmessig å ha veiledning med foreldrene hver for seg. Grunnen til dette er at enkelte konflikter kan være på et såpass høyt nivå at foreldrene ikke klarer å være i samme rom.

Informantene i Vallesverd (2009) sin studie opplever at barnevernstjenesten har få adekvate tiltak som kan tilbys for å løse alvorlige og fastlåste foreldrekonflikter. Samsonsens et al. (2022) skriver at informantene fra barnevernstjenesten gir uttrykk for manglende kunnskap om hvordan de skal hjelpe i foreldrekonfliktsaker.

5.2.1 Samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkantoret

Både barnevernsloven og familievernkantorloven fastslår at tjenester skal samarbeide for å gi et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Kommunen har ansvaret for å samordne tjenestetilbudet med mindre det er oppnevnt barnekoordinator. Dersom barnekoordinator er oppnevnt faller ansvaret for samordningen på dem (barnevernsloven, 2021, § 15-8 første og andre ledd; familievernkantorloven, 1997, § 1 a første og andre ledd). Selv om samarbeidet er skrevet i lov, viser funn at samarbeid mellom tjenestene er tilfeldig og i hovedsak om enkeltsaker (Samsonsens et al., 2022). Informantene etterspør tydelige samarbeidsstrukturer og hensiktsmessig koordinering av samarbeid.

Manglende kunnskap om den andre tjenesten og hvilke tiltak de kan bidra med blir sett på som et hinder for et godt samarbeid (Samsonsens et al., 2022; Sørli, 2012). Når en ikke vet hva den andre tjenesten kan bidra med, kan det være vanskelig å se mulighetene ved et samarbeid. Informanter fra familievernkantoret gir uttrykk for at usikkerheten rundt når en bekymringsmelding fører til hjelpetiltak fra barnevernstjenesten bidrar til høy terskel for å melde bekymring (Sørli, 2012). Dette er på grunn av at familievernkantoret risikerer å skade relasjonen til familien ved å sende bekymringsmelding. Familievernkantoret snakker ofte med

foreldrene om å sende bekymringsmelding på forhånd, og kan oppleve ulike reaksjoner fra foreldrene. Noen kan være enige om beslutningen, mens andre kan miste tilliten til å arbeide videre med familievernkontoret. Dette viser hvordan manglende kunnskap om tersklene i barnevernstjenesten kan hindre at familievernkontoret henvender seg til barnevernstjenesten. Ved etablert samarbeid hadde informantene gode erfaringer ved å ha et fast forum hvor saker med overlappende problematikk mellom tjenestene kunne drøftes (Sørli, 2012). Forumet kunne forebygge at familievernkontoret sendte bekymringsmeldinger som ikke førte til hjelpetiltak. En annen mulighet er å ringe barnevernstjenestens mottakstelefon for å drøfte om bekymringen en har kan føre til videre tiltak. Kompleksiteten ved arbeid med foreldrekonflikter kan føre til et dårligere samarbeid mellom tjenestene. Som nevnt tidligere kan tjenestene føle på maktesløshet og handlingslammelse i møte med foreldrekonflikter (Samsonsen et al., 2022). Med manglende kunnskap om tjenestenes kompetanse kan det føre til at frustrasjonen over å føle på maktesløsheten og handlingslammelsen påvirke samarbeidet mellom tjenestene. Det at samarbeidet er mer systematisk blir dratt frem for å hindre disse følelsene hos ansatte ved begge tjenestene (Samsonsen et al., 2022).

Et annet hinder for samarbeid mellom tjenestene kan være at de styres av to ulike logikker (Samsonsen et al., 2022; Syrstad & Sudland, 2023). Både Samsonsen et al. (2022) og Syrstad og Sudland (2023) beskriver at de ulike logikkene tjenestene har likt. Barnevernstjenesten kan ha fokus på å intervensere i familiene og skape endring gjennom ekspertisen og makten de ansatte har, mens familievernkontoret kan ha mer fokus på å holde seg nøytrale og se på foreldrene som eksperter i eget liv istedenfor å innta ekspertrollen selv. Med ulike logikker er synet på hvordan en skal oppnå endring også ulik. Selv om begge tjenestene ønsker å oppnå samme mål, kan metodene som blir brukt være helt annerledes. På grunn av dette er det viktig å avklare rollene de ulike tjenestene har og hvordan de ulike tjenestene arbeider for å sikre et godt samarbeid. Familievernkontoret har med unntak av obligatorisk mekling ved samlivsbrudd, frivillige tilbud til foreldrene. Barnevernstjenesten har mulighet til å bruke makt i enkelte situasjoner og familien kan ikke motsette seg at de undersøker barnets omsorgssituasjon. Informantene ved barnevernstjenesten gir indikasjoner på at frivilligheten begrenser endringene familievernkontoret kan hjelpe til med å åpne når det kommer til fastlåste foreldrekonflikter (Syrstad & Sudland, 2023). Barnevernstjenesten ser derimot på makten de har som nødvendig for å komme i en posisjon til å skape endring hos foreldre som

er i fastlåste konflikter, og som ikke har kunnet nyttiggjort seg av tilbudene fra familievernkontoret.

Informantene betegnet tre ting som god praksis angående samarbeid; et fast forum hvor tjenestene kan drøfte saker med overlappende problematikk, at familievernkontoret blir med i arbeidet ut fra barnevernstjenestens tiltaksplan og evalueringsprosesser, og at barnevernstjenesten blir invitert med inn i mekling dersom familien har kontakt med barnevernstjenesten fra før av (Sørлие, 2012). Det å involvere begge tjenestene i hverandres arbeid har som formål at barnevernstjenesten holder fokuset på barnets behov, mens familievernkontoret har fokus på å hjelpe med foreldrekonflikten eller med å lage avtale mellom foreldrene. Dette kan bidra til at familien får et helhetlig tilbud hvor målet kan være å forbedre foreldrekonflikten samt hindre at barnet blir negativt påvirket av konflikten.

I tillegg til å øke tjenestenes kunnskap om hverandre, kom informantene med flere forslag til tiltak for å fremme et bedre samarbeid (Samsonsen et al., 2022). Forslagene var felles deltakelse på forebyggende arenaer, felles fagdager, utvikling av gruppetilbud i fellesskap og hospitering hos den andre tjenesten. Tiltakene kan gjøre at tjenestene får mer forståelse for den andres arbeid og metoder, at de ansatte blir mer kjent med hverandre på tvers av tjenestene, og at alle får samme oppdatert kunnskap om overlappende temaer. Det kan være lettere å ta initiativ til samarbeid mellom tjenestene dersom de ansatte har bedre kjennskap til hverandre.

6.0 Konklusjon

Gjennom oppgaven var det to spørsmål jeg ønsket å utforske, hvor et av dem var problemstillingen. Videre vil jeg gå gjennom hva jeg har kommet frem til ved de to spørsmålene.

6.1 Hvilke hjelpetiltak kan barnevernstjenesten tilby for å bedre situasjonen for familier med foreldrekonflikter?

Jeg fant ingen hjelpetiltak i barnevernstjenesten som er spesifikt rettet mot foreldrekonflikter, slik som enkelte kurs som tilbys ved familievernkontoret. Det er derimot hjelpetiltak som kan ha positiv effekt for foreldre i konflikt. Informanter fra barnevernstjenesten gir også uttrykk for at det finnes få adekvate tiltak når det gjelder og foreldrekonflikter, og at de mangler kunnskap om hvordan de kan hjelpe familier hvor foreldrekonflikter er tema (Vallesverd, 2009; Samsonsen et al., 2022). Hjelpetiltakene barnevernstjenesten kan tilby som synes å ha

en positiv effekt på foreldrekonflikter er familieråd og råd og veiledning. Familieråd kan gi barnet en større medvirkende rolle i arbeidsprosessen og barnets tilstedeværelse under møtet kan hjelpe med å holde fokuset på barnet (Flacké og Oterholm, 2021). Det kan derimot være utfordrende for familien å dele sine problemer og be om hjelp fra slekt og nettverk grunnet skam rundt situasjonen. Råd og veiledning er et hjelpetiltak med muligheter for tilpasning til den enkelte familien. Familieveilederne tar utgangspunkt i tiltaksplanen som er lagd sammen med familien og saksbehandler. Gjennom veiledninger skal foreldrene sammen med familieveileder arbeide for å oppnå målene de har skrevet i tiltaksplanen. Det kan oppstå utfordringer dersom bare en av foreldrene samtykker til tiltaket, da foreldrekonflikten kan forbli uløst om begge ikke ser behov for endring av situasjonen.

Hjelpetiltakene nevnt ovenfor er frivillige og krever at foreldrene og barn over 15 år samtykker til at de blir iverksatt. Dersom barnevernstjenesten anser det som nødvendig kan de fremme mer inngripende tiltak for barneverns- og helsenemnda.

Det tilbys også kurs ved familievernkontoret som kan ha en positiv effekt på foreldrekonflikter, slik som «Godt samliv» og «Fortsatt foreldre». Barnevernstjenesten kan henvende familier til familievernkontoret, men det kreves ikke at en blir henvist for å ta kontakt.

6.2 Hvordan kan samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret forbedres?

Mangel på kunnskap om hverandres tjenester, mangel på tydelige samarbeidsstrukturer og ulike logikker i tjenestene kan hindre et godt samarbeid mellom tjenestene. Samarbeid og samordning er omtalt i både barnevernsloven og familievernkontorloven. Til tross for dette er samarbeidet mellom tjenestene varierende hvor noen har et godt etablert samarbeid, mens andre har et mer tilfeldig samarbeid. Foreldrekonfliktsaker er komplekse, og en kan oppleve frustrasjon med arbeidet. Når en føler en ikke får vært til hjelp for familiene kan frustrasjonen føre til et dårlig samarbeid mellom tjenestene. Ulike logikker i tjenestene kan føre til manglende forståelse for den andre tjenestens arbeidsmetoder. Rolleavklaring mellom tjenestene og kunnskap om hverandres arbeidsmetoder kan derfor være et viktig for å sikre et godt samarbeid.

Felles deltakelse på forebyggende arenaer, felles fagdager, utvikling av gruppetilbud i fellesskap og hospitering hos den andre tjenesten var forslag informantene kom med selv for å bedre samarbeidet mellom tjenestene (Samsonsen et al., 2022). Det at ansatte blir kjent på

tvers av tjenestene gjennom forslagene fra informantene eller andre måter, kan gjøre at det blir lettere å ta kontakt med hverandre og etablere et samarbeid.

Informantene ga uttrykk for gode erfaringer når de inviterte den andre tjenesten inn i eget arbeid (Sørli, 2012). Ansvaret ble fordelt slik at barnevernstjenesten holdt fokuset på barnets behov, mens familievernkontoret hjalp foreldrene med konflikten eller å komme frem til avtaler. Ved samarbeid på denne måten kan familier få et helhetlig tilbud til å bedre sin situasjon.

6.3 Videre arbeid

Ut ifra mine funn virker det som om det er mangel på hjelpetiltak rettet mot foreldrekonflikter i den norske barnevernstjenesten. Det kunne videre vært interessant å sett nærmere på tiltak som brukes i andre land, samt å se videre på om et godt samarbeid mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret kan være et tiltak for å hjelpe bedre konflikter mellom foreldre.

7.0 Litteraturliste

- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Forholdet mellom barnevernloven og barneloven: Barneverntjenestens rolle der foreldrenes konflikter går ut over barnets omsorgssituasjon*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ny-veileder-om-forholdet-mellom-barnever/id731863/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.-a). *Familieråd - gode løsninger for barnet i slekt og nettverk*. Hentet 20. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/barnevern/familierad/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.-b). *Godt samliv - parkurs for førstegangsførelde*. Hentet 20. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/foreldrestotte/foreldrestottende-tiltak/godt-samliv/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.-c). *Hva gjør barnevernet?* Hentet 1. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/barnevern/hva-gjør-barnevernet/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.-d). *Kurstilbudet Fortsatt foreldre - for godt nok foreldresamarbeid*. Hentet 20. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/familie/tilbud/fortsatt-foreldre/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.-e). *Multisystemisk Terapi (MST)*. Hentet 20. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/foreldrestotte/foreldrestottende-tiltak/mst/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.-f). *Statistikk om barn og samlivsbrudd*. Hentet 1. mai 2024 fra <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/statistikk-om-familievernet/barn-og-samlivsbrudd>
- Barneloven. (1981). *Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7)*. Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1981-04-08-7>
- Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97)*. Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>

- Borren, I. & Helland, S. S. (2013). *Intervensjoner for å dempe foreldrekonflikt - en kunnskapsoversikt* (Rapport 2013:6). Nasjonalt folkehelseinstitutt.
<https://www.fhi.no/publ/2013/intervensjoner-for-a-dempe-foreldre/>
- Familievernkontorloven. (1997). *Lov om familievernkontorer* (LOV-1997-06-19-62). Lovdata.
<https://lovdata.no/lov/1997-06-19-62>
- Flacké, A. K. & Oterholm, I. (2021). Terapeuterfaringer med familieråd i saker med høyt konfliktnivå i familievernet. *Fokus på familien*, 49(1), 6-24.
<https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2021-01-02>
- Gard, H. S. & Wæler, T. (2019, 20. august). *Slik hjelper vi barn i høykonfliktfamilier*. Fontene.
<https://fontene.no/fagartikler/slik-hjelper-vi-barn-i-hoykonfliktfamilier-6.47.636568.4e83e5b5d8>
- Jevne, K. S. & Ulvik, O. S. (2012). Grensearbeid: Barnevernets møte med foreldrekonfliktsaker. *Fontene forskning*, 18-32.
<https://fontene.no/forskning/barnevernets-mote-med-foreldrekonfliktsaker-6.584.865353.bb82a8e2bd>
- Nilsen, W., Skipstein, A. & Gustavson, K. (2012). *Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling: Konsekvenser for barn og unge* (Rapport 2012:2). Nasjonalt folkehelseinstitutt.
<https://www.fhi.no/publ/2012/foreldrekonflikt-samlivsbrudd-og-me/>
- Olkowska, A., Paćuka, A. & Jevne, K. S. (2020). «Å gå i spagaten». Familieveilederes erfaringer og utfordringer i arbeid med foreldrekonflikter i barnevernstjenesten. *Fokus på familien*, 48(4), 272-297. <https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2020-04-04>
- Rød, P. A. (2012). *Barn i klem mellom foreldrekonflikter og samfunnsmessig beskyttelse* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Bergen]. Bora.
<https://hdl.handle.net/1956/6240>
- Samsonsen, V., Heggdalsvik, I. K. & Iversen, A. C. (2022). Samarbeidsutfordringer mellom familievern og barneverntjenester i saker med høy grad av foreldrekonflikt – en kvalitativ studie. *Fontene forskning*, 15(2), 17-29.

<https://fontene.no/forskning/samarbeidsutfordringer-mellom-familievern-og-barneverntjenester-i-saker-med-hoy-grad-av-foreldrekonflikt--en-kvalitativ-studie-6.584.923161.e34df06325>

Statistisk sentralbyrå. (2024a). 05694: *Barn under 18 år som har opplevd skilsmisse.*

Skilsmisser mellom ulike kjønn (F) 1999 - 2023.

<https://www.ssb.no/statbank/table/05694/>

Statistisk sentralbyrå. (2024b). 10674: *Meldingar til barnevernet, etter konklusjon, kven som melde saka, alder 2013 - 2022.* <https://www.ssb.no/statbank/table/10674/>

Syrstad, E. & Sudland, C. (2023). Makt som en normativ føring eller som et middel i en samskapingsprosess? En kvalitativ studie av hvordan terapeuter i familievern og barnevernsarbeidere i barneverntjenesten forstår og håndterer endring i familier. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 26(3), 1-14. <https://doi.org/10.18261/tfv.26.3.5>

Sørli, H. E. (2012). *Barnevernet og skilsmissebarnet* [Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim]. NTNU Open. <http://hdl.handle.net/11250/267894>

Vallesverd, V. U. (2009). *Fingrene av fatet? En studie av barneverntjenestens tematisering av og arbeid med konflikter mellom foreldre* [Masteroppgave, Universitetet i Bergen]. Bora. <https://hdl.handle.net/1956/7293>

Winsvold, A., Føleide, M. H. & Gundersen T. (2016). *Familiestøttende tiltak for barn og familier for å forhindre eller begrense konsekvensene av vedvarende familiekonflikt.* Norges forskningsråd. <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/1254021854698.pdf>

